

OFFSHORE 1.0 A 2.0 – ANONYMNÍ RÁJE VE VEŘEJNÝCH

ZAKÁZKÁCH

Transparency International - Česká republika (TI) je nevládní neziskovou organizací, jejímž posláním je mapovat stav korupce v ČR a svou činností aktivně přispívat k jejímu omezení. TI se zaměřuje především na prosazování systémových změn v oblasti veřejné správy, legislativy a soukromého sektoru. Kromě projektů, které se dlouhodobě věnují konkrétním oblastem (například financování politických stran, justici či organizovanému zločinu), TI také vyšetřuje konkrétní kauzy a poskytuje právní a vzdělávací služby.

Bisnode Česká republika, a.s. je evropským poskytovatelem ekonomických informací o společnostech a podnikatelích. Nabízí řešení, jimiž firmám pomáhá zvyšovat tržby, minimalizovat obchodní rizika a realizovat správná obchodní rozhodnutí. Na 17 evropských trzích má 2 500 zaměstnanců a prostřednictvím partnerství s Dun & Bradstreet poskytuje globální řešení založená na informacích o více než 240 milionech firem z celého světa. Více na www.bisnode.cz.

Veškeré informace v této publikaci jsou považovány za správné a za relevantní, a to konkrétně ke květnu 2015. Transparency International - Česká republika, o. p. s. a Bisnode Česká republika, a. s. nenesou žádnou odpovědnost za následky využití či za použití pro jiné účely nebo v rámci kontextu, který nesouvisí s touto publikací.

Offshore 1.0 a 2.0 – Anonymní ráje ve veřejných zakázkách

Praha, 2016

Tato publikace vznikla v rámci projektů *Offshore 1.0* a *Offshore 2.0*

Více informací o projektu na www.transparency.cz

©2016 Transparency International - Česká republika, o.p.s.

Transparency International – Česká republika o.p.s. děkuje za podporu projektů společnosti [Bisnode Česká republika, a.s.](#)

ÚVODNÍ SLOVO

Daňové ráje lze považovat za jeden z vedlejších efektů globalizace. Boření jednotlivých hranic přímo nabádá ke směřování kapitálu do destinací, které jsou ekonomicky výhodnější pro jejich zhodnocení. K ekonomické efektivitě se přidala i zvýšená míra anonymizace konečných vlastníků a z daňových rájů se vytvořil elegantní nástroj pro zakrytí finančních toků, které by jinak vyvolávaly rozruch na poli finančních institucí po celém světě.

Tématem daňových rájů a offshorovými firmami se dlouhodobě zabývá analytik TI Milan Eibl, který celou kampaň navázanou na související projekt [Taxparency](#), představil v Minutách TI | zdroj: TI

Problematice využití daňových rájů se česká pobočka neziskové organizace Transparency International věnuje od roku 2013. Snažíme se poukázat na mezery spojené s daňovými ráji a aktivně podporovat diskuse o jejich zalepení. Kromě lobbistické snahy jsme v minulých letech uveřejnili několik analýz, které podhalovaly „offshorovou roušku“ nad veřejnými zakázkami a čerpáním evropských fondů.

Číslo, které by měla mít veřejnost na paměti při diskusi nad vlivem daňových rájů je **244**. Toto číslo představuje minimální objem finančních prostředků v řádu miliard, které od roku 2007 plynuly do daňových rájů z veřejných zakázek. Tyto společnosti, v drtivé většině s neznámými nebo obtížně dohledatelnými skutečnými vlastníky, zasahují do všech odvětví veřejných zakázek a představují nejen ekonomické, ale i korupční a bezpečnostní riziko. Nezanedbatelná část analyzovaných firem je propojena s politicky aktivními osobami.

V tomto dokumentu budou představeny informace vyplývající ze společných analýz Transparency International a poradenské společnosti Bisnode, jež je evropským poskytovatelem ekonomických informací v oblasti podnikání, kde se specializuje na mezinárodní data a služby, a ve svých databázích zahrnuje více než 250 milionů společností.

*Číslo, které by měla mít veřejnost na paměti při diskusi nad vlivem daňových rájů je **244**. Toto číslo představuje minimální objem finančních prostředků v řádu miliard, které od roku 2007 plynuly do daňových rájů z veřejných zakázek.*

Terminologie:

Tax haven, v českém překladu **daňový ráj**, představuje zemi, ve které jsou zvýhodněny zahraniční firmy. Tyto společnosti se podle umístění daňového ráje rozdělují na **onshore** (zjednodušeně sídlící ve vnitrozemí) a **offshore** (sídlící na ostrovních státech) **společnosti**. Pokud se jedná o akciovou společnost, tak dividendy takového podniku nejsou daněny vůbec. Plynou z toho i další výhody, jako je například osvobození od daně z příjmu či osvobození od cla při dovozu hmotného/nehmotného investičního majetku (pod tímto si můžeme představit automobily či kancelářské zařízení). Výhodou daňových rájů je tedy analogicky **daňová optimalizace**, která je legálním způsobem, jak může poplatník ve výsledku odvádět co nejnižší možnou daň. Onshore/offshore společností ale z takového domicilu plynou i další výhody, které představují potenciální riziko obzvláště ve spojitosti s nakládáním s veřejnými prostředky. Jednou z nich je **anonymita vlastníků**, která vede ke složitému či v některých případech i nemožnému nalezení konečného majitele. Tento fakt je často spojován s praxí organizovaných kriminálních skupin i jednotlivců, kteří používají společnosti tohoto typu jako nástroj pro vyvedení financí, majetku či zakrytí konečného beneficienta jak soukromých, tak veřejných finančních prostředků. Proto se Transparency International spolu se společností Bisnode aspektům veřejných financí ve spojitosti s daňovými ráji rozhodla věnovat.

Metodika sběru dat:

V obou zkoumaných obdobích se jednalo o zpracování dat poskytnutých společností Bisnode. V první analýze z roku 2013 byli analyzováni dodavatelé veřejných zakázek do první majetkové úrovně, což znamená analýzu do úrovně přímých vlastníků z daňových rájů (jednalo se především o Kypr, Britské panenské ostrovy, Nizozemí, Lucembursko apod.). V roce 2015 byla analýza prohloubena, s využitím globální databáze Dun & Bradstreet, která obsahuje informace o 240 milionech podnikatelských subjektů z celého světa, až po konečné vlastníky bez ohledu na počet mezistupňů mezi dodavatelem a konečným vlastníkem. V rámci zveřejňování kontroverzních vlastnických struktur nebyly v druhé analýze prezentovány příklady zjištěné v roce 2013. V rámci druhé analýzy byly prezentovány kauzy, kde se Transparency International soustředila především na potenciální střety zájmů či napojení na vlivové skupiny.

Metodika probíhala tedy ve třech fázích:

- V první fázi docházelo k analyzování souboru společností, které získaly veřejné zakázky v definovaném období.
- Následující fáze se zaměřovala na investigativní síťování majetkových struktur a snahu dopátrání se k finálním vlastníkům společností.
- Posledním krokem bylo kvantitativní shrnutí souboru společností a kvalitativní vytyčení příkladů, které dokreslují kontroverzní roli daňových rájů ve veřejných zakázkách.

*Tax haven, v českém překladu **daňový ráj**, představuje zemi, ve které jsou zvýhodněny zahraniční firmy. Tyto společnosti se podle umístění daňového ráje rozdělují na **onshore** (zjednodušeně sídlící ve vnitrozemí) a **offshore** (sídlící na ostrovních státech) **společnosti**.*

Offshore 1.0

Informace vyplývající ze společné analýzy Transparency International a poradenské společnosti Bisnode z října roku 2013 ukazují, že firmy s vlastníky z daňových rájů za posledních pět let vyhrály veřejné zakázky v objemu nejméně 153 miliard korun. Z evropských fondů získaly více než šest miliard korun, z čehož doposud vyčerpaly přes 3,3 miliardy korun. Anonymní společnosti zvítězily ve veřejných zakázkách za celkových 38,5 miliard korun, z evropských fondů získaly 8,7 miliardy korun a vyčerpaly necelých pět miliard korun. Z veřejných prostředků tak do firem z daňových rájů a anonymních společností za posledních pět let protéklo nejméně 200 miliard korun. Zhruba jedno procento z analyzovaných firem má propojení na politicky aktivní osoby.

Výsledky studie, jež komentuje analytik Bisnode Michal Řičař, ukazují, že za posledních pět let ve veřejných zakázkách, které měly celkový objem 153 miliard korun, zvítězilo 222 společností, jež mají mateřskou společnost v jednom z daňových rájů. Ještě větší číslo, přesně 277 společností, zahrnuje počet firem, které mají vlastníka opět v daňovém ráji a získaly dotace z evropských fondů. Největší finanční objem veřejných zakázek, který představuje 152 miliard korun, tedy 97 %, byl získán společnostmi, jež mají majitele v jednom z těchto tří daňových rájů: Nizozemí, Kypr a Lucembursko.

	Firmy s vlastníky v daňovém ráji	Anonymní firmy
Veřejné zakázky	153 449 697 121 Kč*	38 516 540 685 Kč
Alokace z EU fondů	6 035 047 907 Kč	8 737 595 135 Kč
Čerpáno z EU fondů	3 302 131 636 Kč	4 962 477 700 Kč
Celkem odčerpáno	156 751 828 757 Kč	43 479 018 385 Kč

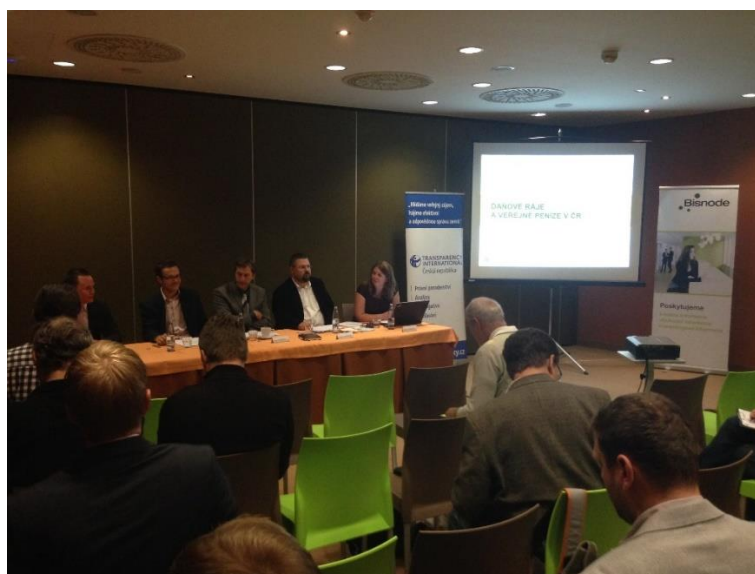
*bez USA (včetně USA 209 174 312 139 Kč)

Zdroj: Analýza Transparency International a Bisnode

Bývalý analytik Transparency International Stanislav Beránek k tomuto tématu dodává, že požadavek na zveřejňování konečného beneficianta je jedním z minimálních opatření proti korupci a předražování. Nejde tady pouze o legalitu, ale o legitimitu různých forem daňových optimalizací, které mají faktický dopad na daňové poplatníky a spotřebitele. Diskuse v této oblasti se v mezinárodním prostředí intenzivně vede a jedním z cílů Transparency International je toto téma přenést i do České republiky.

Ze sledovaného vzorku firem má nejméně jedno procento z nich přímou vazbu na politicky aktivní osobu. „Provedená analýza vazeb mezi životopisnými profily zhruba 2 000 politiků i lobbistů, uvedenými v serveru nasipolitici.cz a společnostmi s neprůhlednou vlastnickou strukturou poukázala na desítky aktivních či bývalých spojení. Kontroverzní konexe mezi anonymními daňovými ráji a světem politiky tak můžeme nalézt například u radních zasedajících v orgánech či managementu realitních a developerských společností. Nechybí ani případ ministra, který donedávna působil v anonymní akciové společnosti ovládající další firmy získávající zakázky od státních firem, jejíž vlastník se rovněž skrývá za kyperskou společností,“ říká Jiří Fiala ze sdružení Naši politici o.s.

Transparency International – Česká republika uspořádala 8. října 2013 spolu s poradenskou společností Bisnode Česká republika, a.s. tiskovou konferenci, na které představila konkrétní výstupy z projektu zmíněné výše. Na problematiku spojenou s obrovským únikem daní upozorňujeme již delší dobu a náš zájem na rozkrývání dalších utajených struktur trval i po projektu Offshore 1.0. Proto jsme neskončili u jedné kampaně věnované offshoru, ale i v roce 2015 jsme se tomuto tématu intenzivně věnovali.

Zleva: Michal Řičař, analytik Bisnode, Jiří Fiala, bývalý analytik TI, David Ondráčka, ředitel TI, Stanislav Beránek, bývalý analytik TI a Petra Štěpánová, analytik Bisnode, zahajují společnou tiskovou konferenci | zdroj: TI

Offshore 2.0

Společnost Bisnode a Transparency International se dlouhodobě soustředí na problematiku neznámých vlastnických struktur. V předešlé analýze z října roku 2013 (Offshore 1.0) vítězové veřejných zakázek s přímým vlastníkem z daňového ráje získali veřejné zakázky za 153 miliard. „*Nyní jsme se s využitím globálních databází Dun & Bradstreet soustředili na konečné vlastníky z daňových rájů bez ohledu na hloubku analyzovaných vazeb,*“ komentuje výsledky studie analytička Bisnode Petra Štěpánová. Nebylo tedy poukazováno na staré případy, které byly zveřejněné v první části dokumentu, jež ukazovaly pouze na přímé vazby. Současně dodává: „*Velkou část finančního objemu veřejných zakázek získaly společnosti s majiteli z Nizozemí, Kypru a Lucemburska, což jsou destinace, které se často využívají k daňové optimalizaci. Daňové úniky v těchto případech odhadujeme na úrovni jednotek miliard korun.*“

Zleva: Michal Řičař, analytik Bisnode, David Ondráčka, ředitel TI a Milan Eibl, analytik TI zahajují tiskovou konferenci "Daňové ráje a veřejné peníze v ČR" | zdroj: TI

„Nedáváme jednoduchou rovnici, že každá společnost s vlastníkem v daňovém ráji je kriminální, nicméně neznalost konečného vlastníka společnosti, která pobírá veřejné finance, představuje riziko nežádoucího sponzoringu vlivových skupin či vyvádění finančních prostředků. Veřejné instituce musí vědět, kdo skutečně stojí za uchazečem o veřejné zakázky, jinak opatření proti střetu zájmů a podjatosti nedávají smysl,“ uvedl k tomu analytik Transparency International Milan Eibl.

Nejméně 244 mld. Kč z veřejných prostředků protéklo do firem z daňových rájů:

	říjen 2013	březen 2015
Objem financí	153 miliard Kč	245 miliard Kč
Počet firem	222	410
Hloubka zkoumání	jen přímé vazby	vazby ke konečnému vlastníkovi

Zdroj: analýza Transparency International a Bisnode

Velkou část finančního objemu veřejných zakázek získaly společnosti s majiteli z Nizozemí, Kypru a Lucemburska, což jsou destinace, které se často využívají k daňové optimalizaci. Daňové úniky v těchto případech odhadujeme na úrovni jednotek miliard korun.

Prezentované kauzy 2.0

Záznam tiskové konference: "Daňové ráje a veřejné peníze v ČR" | zdroj: TV Nova

V rámci projektu Offshore 2.0 proběhla tisková konference¹, na níž byly prezentovány níže zmíněné kauzy. Je důležité zdůraznit, že tyto příklady ukazují na zástupce jednotlivých rizik při nakládání s veřejnými zakázkami, nikoliv subjekty, jež páchají trestnou činností, a nejde tedy jednoduše tvrdit, že tyto společnosti jednájí nelegálně či nekale. Jde především o to, poukázat na potenciální riziko, které plyne z neznalosti konečného vlastníka firem, které mají dosah na veřejné zakázky. Ve zkoumaném souboru celkem 410 firem se promítaly různé podoby majetkového napojení na daňové ráje, a to především ve 4 trendech:²

1. Společnosti s napojením na kontroverzní osoby či vlivové skupiny:

CGM Morava s.r.o.

Firma vlastněná offshorovou společností z Kypru, ve které se objevuje syn generála Picka a která měla napojení na více nestandardních veřejných zakázek, mimo jiné i v oblasti armády. Stejně tak jako několik dalších firem v souboru byla založena tzv. skořápkovou firmou Nordic Victory, která zakládá tzv. ready-made společnosti. Některé z jejich společností byly předprodány kontroverzním subjektům (např. MSB Legal), z nichž některé jsou obviněny z vyvádění veřejných prostředků.

¹ Videozáznam z celé tiskové konference: <https://youtu.be/TVtqoTVL8WM>

² Data analyzována ke květnu 2015.

Victoria Security Printing s.r.o.

Firma založená Viktorem Koženým, která získala veřejnou zakázku, jejíž koncový vlastník je neznámý a schovaný za offshorovou společností na Kypru.

2. Společnosti s nestandardními veřejnými zakázkami

CS Com Sys s.r.o.

Získala jedinou zakázku od DPP hl. m. Prahy za 192 milionů korun v roce 2009, majetkově vlastněna v minulosti offshorem Certonia Trading Limited (kde byl vlastník Ivo Rittig), v současné době vlastněna offshorem Gavolux Limited, kde vlastník nešel otevřenými zdroji dohledat.

Tempo Training & Consulting s.r.o.

Vítěz několika menších veřejných zakázek a jedné významné (152 milionů korun) pro MMR, příjemce výrazné dotační podpory, nicméně koncový vlastník je ukryt za offshorem Markridge Limited z Kypru.

AUTOCENTRUM-ROZKOŠ, s.r.o.

Společnost vlastněná společností WOOD-FOREST GROUP a.s. dodala mimo jiné terénní automobily pro státní podnik Lesy České republiky. Majetková struktura WOOD-FOREST je však z necelých 98 % skryta za kyperskou offshorovou společností YESLEPORT CONSULTANS LIMITED.

3. Společnosti z daňových rájů vlastnící více firem

Anavil Investments

Offshorová společnost z Kypru vlastní celkem čtyři autobusové podniky, a to ČSAD Vsetín, Autobusy Karlovy Vary, ČSAD autobusy Plzeň a ČSAD Invest, které kumulují za sledované období veřejné zakázky v hodnotě 7 miliard korun.

4. Společnosti z daňových rájů u firem s majetkovou účastí státu

TEDOM a.s.

Společnost je spoluvlastněna z 45 % firmou z daňového ráje MOUFLECO HOLDINGS LIMITED z Kypru. Sám TEDOM a.s. vlastní 49,9 % společnosti ČEZ Energo, s.r.o. a současně dostal zakázky souhrnně za více než 3 miliardy z veřejných zakázek jak od akciové společnosti ČEZ a.s., tak od spoluvlastněné firmy ČEZ Energo, s.r.o.

ČEZ a.s.

V rámci majetkové struktury této společnosti (veřejně obchodovatelné na burze, tedy s častou fluktuací minoritních majitelů akcií) se v rámci našeho sledování objevily podíly ve firmách z Velké Británie, Lucemburska a USA s neznámými koncovými vlastníky. Tedy minoritní podíl v celkovém rozmezí 10 – 15 % akcií ČEZu patří neznámým koncovým entitám. Akciová společnost ČEZ a.s. ve veřejných zakázkách vyskytuje na obou stranách – jako zadavatel i jako dodavatel – proto se objevila i v naší analýze.

*Jde především o to, poukázat na
potenciální riziko, které plyne z neznalosti
konečného vlastníka firem, které mají
dosah na veřejné zakázky.*

Transparency International – Česká republika, o. p. s.

Sokolovská 143

180 00 Praha 8

Tel.: +420 224 240 895-7

„Hlídáme veřejný zájem,

hájíme efektivní

a odpovědnou správu

země“

Bankovní číslo účtu Transparency International Česká republika, o.
p. s. vedeného u Fio banky, a. s. (pobočka banky na Praze 1) je
2100385154/2010.

